

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 360/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosť B. S., zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bašistom, Štefánikova 8, Poprad, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 6 To 8/2014 a jeho uznesením z 2. apríla 2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. S. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2014 doručená sťažnosť B. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vednom pod sp. zn. 6 To 8/2014 a jeho uznesením z 2. apríla 2014.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že Okresný súd Prešov (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 33 T 99/2010 zo 16. decembra 2013 uznal sťažovateľa za vinného zo spáchania trestných činov podľa § 172 ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. c) a ods. 4 písm. c) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) s poukazom na § 138 písm. i) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 22 rokov, na výkon ktorého bol zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým uznesením z 2. apríla 2014 tak, že odvolanie zamietol.

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podal 30. mája 2014 (t. j. pred podaním sťažnosti ústavnému súdu) dovolanie.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej uvádza:

„Krajský súd v predmetnom uznesení uviedol, že dôkazy tvoria nenarušenú a uzatvorenú sústavu priamych a nepriamych dôkazov, navzájom sa doplňujúcich a na seba nadväzujúcich, ktoré sú v príčinnom vzťahu k dokazovanej skutočnosti a je z nich možné vyvodiť jediný záver o vine obžalovaného. Ďalej krajský súd konštatuje, že k záveru o vine obžalovaného došiel na podklade usvedčujúcej výpovede J. J. Ďalej konštatuje, že táto jeho výpoveď nie je až taká detailná ako v predchádzajúcich fázach trestného konania, čo je však prirodzené vzhľadom k odstupu času, keďže k páchaniu trestnej činnosti dochádzalo v roku 2007 až do 19. 09. 2008. V ďalšej časti uznesenia krajský súd uvádza, že čo sa týka odvolacej námietky ohľadne čítania predchádzajúcich výsluchov odsúdeného C., krajský súd konštatuje, že už v predchádzajúcom konaní bol odsúdený C. právoplatne uznaný za vinného, a to aj na základe jeho vlastných výpovedí, pričom došlo k ustáleniu skutkových okolností, o ktorých nie sú pochybnosti, pričom prečítané výpovede v žiadnom smere neusvedčujú obžalovaného S. z trestnej činnosti.

V tomto smere je potrebné poukázať na skutočnosť, že postup Okresného súdu Prešov, kedy po tom, čo odsúdený C. odmietol vypovedať na hlavnom pojednávaní, súd prečítal jeho výpovede v pozícii obvineného, ako aj obžalovaného, je v hrubom rozpore s procesnými zásadami pojednávajúcimi ohľadom výsluchu svedka podľa § 131 a nasl. Tr. por., kedy nie je možné po tom, ako svedok využije ust. § 130 ods. 2 Tr. por. čítať jeho výpovede v postavení obvineného a obžalovaného, keďže doposiaľ v pozícii svedka vypočúvaný nebol. Uznesením krajského súdu toto procesné pochybenie nebolo zákonným spôsobom odstránené, iba konštatované, že odsúdený C. v žiadnom smere neusvedčuje obžalovaného S. Takéto procesné pochybenie bolo dôvodom na zrušenie rozsudku a vrátenie veci okresnému súdu, resp. na opakované predvolanie a vypočutie odsúdeného C.“

Sťažovateľ predovšetkým argumentuje, že k porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru malo dôjsť tým, že okresný súd prečítal zápisnice z výpovedí odsúdeného J. C. v pozícii svedka na hlavnom pojednávaní bez toho, aby na tento postup boli splnené podmienky podľa § 263 ods. 3 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“).

„Je naprosto zrejmé, že výpoveď odsúdeného J., ako jediný priamy dôkaz v závažných okolnostiach nesúhlasí, ba dokonca je v rozpore s výpoveďou odsúdeného C.

Zo spisového materiálu je zrejmé, a to z výpovede J. J., kedy tento uviedol, že o činnosti B. S. povedal aj odsúdenému J. C.. Prvýkrát mu to povedal vtedy, keď sa mal s ním rozprávať o stretnutí v Poľsku.

Z výpovede odsúdeného J. C. však bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že tento jednoznačne poprel tvrdenia odsúdeného J. Odsúdený C. stále nemenne tvrdil, že meno B. S. mu J. nikdy nespomínal.

Za danej situácie v tak závažnej trestnej veci bolo nutné odstrániť procesné pochybenia Okresného súdu Prešov a v prípade, ak by to bolo možné, vykonať konfrontáciu medzi odsúdeným J. a odsúdeným C. v zmysle § 125 ods. 1 Trestného poriadku.“

Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje tiež na svoje právo podľa čl. 6 ods. 3 písm. d) dohovoru vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť vypočúvanie

svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok ako v prípade svedkov proti nemu. Sťažovateľ konštatuje, že „mal možnosť klásť otázky odsúdenému J., avšak procesným pochybením mu toto právo bolo odňaté vo vzťahu k odsúdenému C.

Pokiaľ súd takto nepostupoval, tak je potom potrebné urobiť skutkový záver, že proti sebe stoja dva rozhodujúce dôkazy a to jednak výpoveď, svedčiaca v prospech B. S. a jednak výpoveď svedčiaca v jeho neprospech. Takúto dôkaznú situáciu mal potom vyložiť v súlade so zásadou in dubio pro reo a konštatovať, že nebolo jednoznačnými a pochybnosť nevzbudzujúcimi dôkazmi preukázané, že B. S. sa konania, kladeného mu za vinu, dopustil.

Pretože takto súdy dôkazy nevyhodnotili, došlo k porušeniu aj čl. 6 ods. 2 Dohovoru.“

Sťažovateľ ďalej tvrdí, že postupom všeobecných súdov bola porušená aj zásada prezumpcie neviny upravená v § 2 ods. 4 Trestného poriadku a čl. 6 ods. 2 dohovoru. V tejto súvislosti ďalej uvádza:

„Pokiaľ má byť vina obž. B. S. založená na jedinej výpovedi spoluodsúdeného J. J. pri tak závažnom protiprávnom konaní a pri uložení tak vysokého trestu odňatia slobody, musí byť každému zrejmé, že takáto výpoveď musí byť nepochybná, resp. pochybnosti nevzbudzujúca. Takáto výpoveď spolupracujúceho obvineného v procesnom postavení svedka musí byť dôkladne z hľadiska zákonnosti, vierohodnosti a najmä úplnosti jeho obsahu preverená, či takýto dôkaz obstoí pred súdom aj z hľadiska hodnovernosti. Účelom previerky takéhoto dôkazu je zistiť kvalitu, spoľahlivosť a úplnosť informácie a najmä jeho vzťah k iným dôkazom. Zo samotnej výpovede ods. J. vyplýva, že žiadny iný dôkaz o vine obž. B. S. neexistuje.

Z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu SR, ako aj Ústavného súdu SR je jednoznačné, že uznanie za vinného odsudzujúcim rozsudkom založeným len na zásade jedného chráneného svedka nezodpovedá požiadavkám vyplývajúcim zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru... (Nález Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 268/2011 z 22. septembra 2011, IV. ÚS 268/2011, Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 499/04).“

Podľa sťažovateľa sa konajúce súdy dôsledne neriadili § 2 ods. 12 Trestného poriadku, keďže hodnotenie dôkazov podľa vnútorného presvedčenia (voľného uváženia) neznamená možnosť ľubovôle z ich strany.

„Je nutné dodať, že použitie takejto výpovede ako jediného dôkazu, ktorá bola produkovaná za účelom zmiernenia trestu, predstavuje zásah do práva na spravodlivý proces obvineného, voči ktorému takýto svedok vypovedá a je porušením čl. 6 Dohovoru... Poukazujem na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Atanasov proti Bulharsku (ESLP 03. 03. 2009, č. sťažnosti 20309/02, ESLP zo dňa 27. 01. 2004, č. 44484/98, ESLP zo dňa 27. 01. 2004. č. 5444/00).

Taktiež poukazujem na Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. IV. ÚS 268/2011 zo dňa 22. 09. 2011, kedy uznanie viny odsudzujúcim rozsudkom na základe výpovede jediného svedka nezodpovedá požiadavkám vyplývajúcim zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo... podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 6 To 8/2014 porušil právo sťažovateľa... podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR... ako i čl. 6 ods. 1 Dohovoru... ako aj právo... v zmysle čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. d) Dohovoru...“

Rozsudok Krajského súdku v Prešove sp. zn. 6 To 8/2014 zo dňa 02. 04. 2014 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva právo na náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia, ktorú je Krajský súd v Prešove povinný vyplatiť jeho právnenému zástupcovi do jedného mesiaca odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z princípu subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02, IV. ÚS 86/2013, IV. ÚS 221/2014).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie posledného z nich oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05).

Sťažovateľom uvádzaná skutočnosť podania dovolania proti napadnutému uzneseniu krajského súdu vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označeného základného práva podľa ústavy a práv podľa dohovoru, ak je zrejmé, že sťažovateľ podal dovolanie, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené.

V prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) možno sťažnosť považovať za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 369/2011, III. ÚS 293/2011, III. ÚS 292/2012), keďže uplatnenie právomoci dovolacieho súdu predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu (porovnaj napr. IV. ÚS 242/2010, IV. ÚS 257/2011).

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľa prípadné posúdenie dovolania Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd, majúc na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54). Výnimka z uvedeného pravidla by prichádzala do úvahy iba v prípade, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučovali.

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní bude mať sťažovateľ k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu smerujúcej proti tomuto rozhodnutiu, a to za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ namieta porušenie svojich v petite sťažnosti označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, a zároveň proti tomu istému

rozhodnutiu smeruje aj podané dovolanie, pričom tak sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ako aj dovolanie podľa § 368 Trestného poriadku smerujú k rovnakému cieľu, a to k zrušeniu napadnutého uznesenia krajského súdu, a keďže v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené, ústavný súd sa sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd posúdil sťažnosť sťažovateľa aj z toho hľadiska, či spĺňa zákonom predpísané náležitosti.

Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súdu podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy.

Podľa § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde sa k návrhu na začatie konania musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie navrhovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný návrhom na začatie konania, okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

Ustanovenie § 20 zákona o ústavnom súde sa v celom rozsahu vzťahuje na sťažnosť podľa § 49 a nasl. zákona o ústavnom súde.

Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať, ktoré základné práva alebo slobody sa podľa tvrdenia sťažovateľa porušili [písm. a)], označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody [písm. b)], a označenie, proti komu smeruje [písm. c)].

Podľa § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde k sťažnosti sa pripojí kópia právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo dôkaz o inom zásahu.

Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd má v ústave a v zákone o ústavnom súde presne definované právomoci, uplatnenie ktorých je viazané na splnenie viacerých náležitostí návrhu na začatie konania (čl. 127 ods. 1 ústavy, § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd zistil, že sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, so sťažnosťou nedoručil ústavnému súdu kópiu napádaného rozhodnutia, proti ktorému sťažnosť smeruje, a to ani do dňa jej predbežného prerokovania (§ 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažnosť v predloženej podobe nespĺňa náležitosti kvalifikovaného návrhu na začatie konania pred ústavným súdom ustanovené v § 50 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V súvislosti s uvedeným nedostatkom ústavný súd poukazuje na to, že tento nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). V tejto spojitosti ústavný súd už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: „Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie

konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“ Aj v tomto ohľade naďalej zostáva v platnosti zásada „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. bdelym patrí právo, a to o to zvlášť, ak ide o osoby práva znalé (napr. advokáta).

Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol sťažnosť pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) aj pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O ďalších návrhoch sťažovateľa formulovaných v petite jeho sťažnosti z dôvodu jej odmietnutia nebolo potrebné rozhodnúť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2014